

Gastcolumn

■ Jan Bransen

Jan Bransen is academisch leider bij het Radboud Teaching and Learning Centre en Hoogleraar Filosofie van de gedragswetenschappen. E-mail: jan.bransen@ru.nl

Onderwijs zonder besluiten

Er zijn terecht grote zorgen over de rol van toetsen in het huidige onderwijs. Als we die zorgen serieus willen nemen zullen we wat mij betreft eindelijk de fundamentele conclusie moeten trekken dat er in het onderwijs geen plaats hoort te zijn voor zwaarwegende beslissingen. Er is immers een duidelijke tegenspraak tussen enerzijds het idee – zelfs vastgelegd in de wet – dat het onderwijs zo moet worden ingericht dat “de leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen” en anderzijds de aard en functie van een besluit. Besluiten beëindigen namelijk noodzakelijkerwijs het proces waar ze betrekking op hebben. Daarom is er in een ontwikkelingsproces voor besluiten helemaal geen plaats. Ruimte voor een besluit ontstaat pas als het proces is voltooid.

Maar is de ontwikkeling van een mens een proces dat afgesloten kan worden omdat het voltooid is? Tegenwoordig denken we terecht van niet. Het onderwijs bereidt zich voor op een leven lang leren. Ontwikkeling is een continu proces dat nooit stopt, maar hoogstens onderbroken – en daarmee gehinderd – kan worden.

Waar komt die vanzelfsprekendheid dan vandaan om te denken dat er in het onderwijs soms beslissingen genomen moeten worden? Ik denk van het ondeugdelijke idee dat ontwikkeling een trapsgewijs proces zou zijn, dat niet lijkt op een Daf met variomatic, maar op een auto met een versnellingsbak waarin je op gezette tijden moet besluiten door te schakelen naar een hogere versnelling. Dat idee sluit weliswaar aan bij hoe wij ons onderwijs sinds de invoering van het leerstofjaarklassensysteem organiseren, maar als je kritisch voor een toetsrevolutie pleit en programmatisch handelen of eigentijds beoordelen propageert, moet je fundamenteeler durven doorpakken. Dan moet je betogen dat er voor zwaarwegende beslissingen in het onderwijs gewoon principieel geen plaats kan zijn, omdat je ontwikkeling niet moet willen beëindigen. Examen horen dan ook niet in het onderwijs thuis.

We weten allang – ook door wetenschappelijk onderzoek ondersteund – dat zittenblijven vooral voor ellende zorgt en dat de vroege selectie na het basisonderwijs een maatschappelijk drama is. Het elimineren van deze al te grote, ontwrichtende breuklijnen, bijvoorbeeld door het oprichten

van integrale kindcentra voor 0 tot 18-jarigen, zal echter niet tot daadwerkelijk ontwikkelingsgericht onderwijs leiden als we het onderliggende idee van ontwikkeling als een trapsgewijs proces blijven omarmen. En dat doen we als we menen dat toetsen – hoe dan ook georganiseerd – ook een beslisfunctie heeft.

Opgevat als een continu proces van elkaar bij de les houden – zoals feitelijk in iedere menselijke interactie gebeurt – heeft ‘toetsen’ een vanzelfsprekende oordelende en beoordelende functie. Wederzijdse feedback, om het zo te noemen, is de smeeroil van menselijke omgang en daarmee een stimulans voor ieders ontwikkeling. Maar daarmee heeft toetsen nog geen beslisfunctie.

Zo’n beslisfunctie heb je als docent of student ook helemaal niet nodig. Als je denkt van wel, geef je te kennen dat je de breuklijnen die ons onderwijsbestel domineren belangrijker vindt dan de doorgaande ontwikkeling die kenmerkend is voor het menselijk bestaan. En dat is vooral jammer voor onze jongeren. Die groeien vanwege hun telkens onderbroken onderwijs carrière op met een om zeep geholpen motivatie. Ze zijn onterecht gaan geloven dat leren een last is die na het behalen van een toets gelukkig weer even van hun schouders valt. We leren ze uitkijken naar de dag waarop de vlag uit mag, omdat het leren definitief voorbij is. Een pijnlijke vergissing: we bereiden ze daarmee totaal niet voor op een leven lang leren. ■

GeSignaleerd

Gebruik ChatGPT is examenfraude

*Wolf France, gepubliceerd 27 februari 2023 - 16:08 Laatste geüpdatet
vrijdag 31 maart 2023 - 14:54*

De populaire AI-tool ChatGPT beroert ook de KU Leuven. Het is verboden om de tool te gebruiken voor gecomiteerde opdrachten, tenzij de Toledo-pagina van een vak het expliciet toelaat.

De voorbije maanden is de populariteit en toegankelijkheid van artificiële intelligentie plots enorm toegenomen. Het Amerikaanse bedrijf OpenAI lanceerde namelijk eind vorig jaar het generatief model ChatGPT. Dat taalmodel maakt het mogelijk om gratis teksten te laten opstellen op basis van een groot corpus aan bestaande teksten. Het doet dat door het volgende woord zo goed mogelijk te voorspellen.

Die technologie werd niet overal even goed onthaald. Een school in New York besliste zelfs om de website op haar campus te bannen. Aan de KU Leuven is zo’n ban nog niet aan de orde, al is het gebruik ervan voor papers en examens vooralsnog illegaal. 'Het is van dezelfde orde als iemand anders voor jou een tekst laten schrijven', aldus vicerector Onderwijsbeleid Tine Baelmans.

Lees verder op: <https://www.veto.be/onderwijs/gebruik-chatgpt-is-examenfraude/329265>